

Az élelmiszertörvény végrehajtásából adódó állatorvosi feladatok és azok helyes értelmezése a néphadseregben

Dr. Bagi János állatorvos ezredes

A Magyar Népköztársaságban alapvető követelmény, hogy az élelmiszereket jó minőségben, megfelelő mennyiségben és kellő választékban állítsák elő, s hogy ezt a tevékenységet a társadalom szükségleteivel összhangban, a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával végezzék. E cél elérésében a szocialista állam biztosítja mindazokat az anyagi, műszaki, személyi feltételeket, amelyek az élelmiszer-termelés és előállítás rendszeres – a többi népgazdasági ágazattal összehangolt – fejlesztése útján elősegítik a lakosság és a fegyveres erők egészséges, fertőzés és károsodás mentes, élelmezésegészségügyi szempontból kifogástalan, biológiai értelemben teljesértékű élelmezési anyagokkal való ellátását, a korszerű táplálkozást, a megfelelő tartalékok képzését, kialakítását.

Ezt a célt szolgálja az 1976. évi IV. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 1022/1976. számú MT határozat és a 25/1976. számú MÉM rendelet.

E jogszabályok egységesen és egyértelműen meghatározzák a közfogyasztásra kerülő élelmiszerek termelésének, gyártásának, a természetes állapotban fogyasztható nyers élelmezési anyagok tárolásának és forgalomba hozatalának feltételeit, a feltételek biztosításáért és végrehajtásáért felelős ágazati szerveket és intézményeket.

A jogszabályok szerint az élelmiszerek élelmezésegészségügyi jellemzőit: pl. a megengedett mikrobiológiai, vegyi és más egyéb szennyeződések mértékét az élelmezésegészségügyi miniszter állapítja meg. Az élelmiszertermelés, előállítás, csomagolás, forgalmazás, tárolás és szállítás, valamint az előállított termékek minőségi ellenőrzéséért az ágazatilag illetékes miniszterekkel együtt, vagy velük egyetértésben a mezőgazdasági és élelmezésegészségügyi miniszter a felelős. A termelés Minisztériumi Főhatósága az Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Főosztály. Végrehajtó szervezete az Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálat, mely feladatát a termeléstől a fogyasztóig, a célt szolgáló valamennyi profilban egységesen és teljesértékűen végzi. (1. sz. melléklet)

A néphadsereget elsősorban mint fogyasztót az élelmiszertörvény élelmezésegészségügyi követelményei, feltételei és annak biztosítási körülményei érdeklik.

Az élelmezés-egészségügyi biztosítás a megvalósulás, a végrehajtás során három alapvető feladatra oszlik:

- a) az egészségügyi szolgálat által végzett közegészségügyi feladatokra;
- b) az állategészségügyi és élelmiszerhygiéniai szolgálat által végzett állat-orvos-közegészségügyi feladatokra;
- c) az élelmiszerellenőrző és vegyvizsgáló intézetek által végzett minőségi ellenőrzésekre.

Az élelmiszer-törvény által meghatározott alapkövetelmény a feladatok végzése során az, hogy a fogyasztásra, felhasználásra, raktározásra, és tartalékképzésre, vagy exportra kerülő élelmiszerek teljes értékűek, egészségügyi szempontból mindenkor és mindenhol aggálymentesen fogyaszthatók legyenek. Kizárják bármilyen emberi vagy állati fertőző betegség kórokozójának, ragályhordozó anyagoknak a továbbhurcolását, illetve megakadályozzák azok megbetegítő képességét.

A törvényből az Egészségügyi Minisztériumra illetve az állami Közegészségügyi-járványügyi felügyelőségre háruló feladatokkal e helyen nem foglalkozunk, viszont szeretnénk kiemelni és alapjaiban megismertetni a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériumra, illetve annak szakszolgálatára az Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálatra háruló leglényegesebb feladatokat és mindebből a néphadseregben hasznosítható, illetve figyelembeveendő levonható következtetéseket.

Az Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálat három országos szervezettel rendelkezik az élelmiszer-törvényből adódó feladatok elvégzésére:

- I. Élelmiszeripari Hygiéniai Ellenőrző Szolgálat.
- II. Megyei Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézetek.
- III. Megyei Állategészségügyi Állomások.

Feladataik az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- I. Az Élelmiszeripari Hygiéniai Ellenőrző Szolgálat végzi és ellenőrzi:
 - valamennyi, a MÉM közvetlen felügyelete alá tartozó élelmiszeripari ágazatban, üzemben és vállalatnál az élelmiszerek előállításával kapcsolatos hygiéniai, köz- és állategészségügyi tevékenységet, az élelmezés-egészségügyi követelmények betartását;
 - a hazai és import élelmiszer-nyersanyagok, félkésztermékek és adalékanyagok vizsgálatát, az élelmezés-egészségügyi előírások betartását;
 - az élelmiszerkészítmények termelésének folyamatát;
 - a kész élelmiszerek mikrobiológiai állapotát;
 - az élelmiszerek üzemen belüli tárolásának és forgalmazásának körülményeit;
 - a vágásra kerülő állatok élő állapotban történő állatorvosi vizsgálatát;
 - a levágott állatok húsának, termékeinek állatorvosi vizsgálatát;
 - az üzemi és személyi hygiéniai követelmények betartását;
 - a melléktermékek, a fogyasztásból kivont nyers, félkész és késztermékek tárolásának, feldolgozásának, szállításának, megsemmisítésének a körülményeit;
 - a termelési technológiát;
 - az állategészségügyi és közegészségügyi rendszabályok betartását és végrehajtását;
 - valamennyi, a hatáskörébe tartozó, vagy oda utalt feladatot.

· II. A megyei Élelmiszerellenőrző és Vegyvizsgáló Intézetek vizsgálják és ellenőrzik:

- a növényi és állati eredetű nyers élelmiszerek minőségét, az élelmiszer-készítmények nyers és adalékanyagát, a félkész-, és késztermékek minőségét, valamint sugár- és vegyi szennyezettségét;

- a növényi és állati eredetű élelmiszerek csomagolását, a felhasznált csomagolószerek minőségét és alkalmasságát, az előírt jelzések feltüntetését és annak helyességét;

- a végzett vizsgálatok során megállapított értékcsökkenés mértékét;

- a minőség és árak arányát;

- a szállítás és tárolás körülményeit;

- az élelmiszerek előállítására felhasznált víz alkalmasságát;

- elvégzik a feladatkörükbe tartozó minták vizsgálatát.

Összegezve feladataikat azt állapíthatjuk meg, hogy vizsgálataik elsősorban a minőségi követelmények betartásának ellenőrzésére terjednek ki.

III. A megyei Állategészségügyi Állomások feladatköre kiterjed a mezőgazdasági nagyüzemek (Állami Gazdaságok, Mezőgazdasági Termelőszövetkezetek, Mezőgazdasági Szakszövetkezetek, stb.), továbbá a nem minisztériumi vállalatok, szövetkezeti és gazdasági társulások, valamint a kisiparosok, a szövetkezeti tagok, egyéni termelők és a néphadsereg kiegészítő gazdaságai által folytatott élelmiszer-előállítással kapcsolatos és a fentebb felsorolt valamennyi közegészségügyi és állategészségügyi, élelmezésegészségügyi feladat végrehajtására és annak ellenőrzésére.

A vázolt vizsgálati és ellenőrzési szervezési rendszerből az alábbi általános és speciális következtetések vonhatók le:

1) Az állami és szövetkezeti élelmiszeripari termelési, gyártási tevékenység egy minisztérium felügyelete alatt történik;

2) A termelési, gyártási tevékenység egységes irányítás alatt álló minőségi, higiéniai és élelmezésegészségügyi ellenőrzés alatt van;

3) Az ellenőrzést olyan szervezet végzi, amely az esetek nagyrésztében folyamatosan részt vesz az élelmiszeripari tevékenységben, tehát végrehajtója is az élelmiszertörvény szabta előírásoknak, követelményeknek;

4) A szakmai munka végrehajtását és az ellenőrzéseket egységes elvek és elfogadott normatívák alapján a MÉM Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Főosztálya irányítja és felügyeli;

5) Országos hatáskörű Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálat működik, amely azzal a speciális kedvező helyzettel rendelkezik, hogy az élelmiszer nyersanyagok zömének élelmezésegészségügyi szempontból való aggálymentességét és biológiai értelemben a teljesértékűségét a termelő, tenyésztő gazdaságokban, a születéstől a felnevelésen, majd a levágáson és feldolgozáson keresztül a fogyasztóig, a kereskedelemig módja van szakmailag figyelemmel kísérni a követelmények szerint ellenőrizni, s a folyamat során a szükséges intézkedéseket megtenni.

Ebben a folyamatban, az ellenőrzésnek ebben a rendszerében van döntő és elsőrangú szerepe és feladata az állategészségügynek. Egyedül az állatorvosnak van módja, lehetősége és képesítése is arra, hogy a táplálkozásunkban oly nagy szerepet játszó állati eredetű élelmiszereket produkáló állatokat, mint

biológiai termelő egységet szemlélje és a termelési, előállítás folyamat során a szükséges észrevételeket, intézkedéseket, beavatkozásokat tegye. E feladatok folyamatosságának állandó figyelemmel kísérése szolgálja leghatékonyabban az élelmiszertörvényben megfogalmazott élelmezés-egészségügyi követelmények betartását és betartatását. Így érhető el az állategészségügy legfontosabb célkitűzése is, hogy minél produktívabb termelést, járványmentes állattenyésztést, az embert és környezetet egyaránt tiszteletben tartó higiéniai szempontból legmegfelelőbb élelmiszertermelést biztosítson. Erre az embercentrikus szemléletre kötelezi az állatorvosokat, a szakmai hivatás, az élelmiszertörvény szabta követelmények és ezt várja el a társadalom érdeke is. E célkitűzések megvalósítója, végrehajtója és ellenőrzője a törvényből eredően és az ide vonatkozó rendeletek és utasítások által meghatározottan az Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálat, melyben döntő szerep jut az e feladatokra elmentileg és gyakorlatilag felkészített állatorvosokra, az állategészségügyre.

Megismerve az élelmiszertörvényből az államigazgatási Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálatra háruló feladatokat és igényeket a néphadseregbe vonatkoztatva az alábbi következtetéseket vonhatjuk le az elmondottakból:

1) A néphadsereg megfelelő élelmiszerekkel való ellátása és a szükséges készletek kialakítása szoros függvénye az élelmiszeripari tevékenység folyamatosságának és színvonalának.

2) Háborús viszonyok között az élelmiszeripar magasfokú technikai színvonalára következtében az élelmiszeripari tevékenység folyamatosságában bekövetkezhetnek zavarok, ezért a naturális ellátás, illetve a helyi beszerzés szükségessége is előtérbe kerülhet.

3) Az élelmiszeripari termelési tevékenység higiéniai előírásainak, rendszabályainak betartása és végrehajtása rendkívüli viszonyok között megnöveli a feladatokat.

4) Az élelmezés-egészségügyi követelmények, rendszabályok a néphadseregbe is kötelezők.

5) A néphadseregben is célszerű lenne felkészülni az élelmiszertörvényből eredő feladatok maradéktalan végrehajtására békében és háborúban egyaránt.

6) A feladatokat célszerű azzal a szervvel, illetve testülettel végeztetni háborúban, amely azt hivatásánál és állami feladatkörénél fogva békében is végzi.

7) Az állatorvosokat a néphadseregben is célszerű lenne az élelmezés-egészségügyi tevékenységben, a higiéniai feladatok ellenőrzésében kiterjedtebben foglalkoztatni.

8) Az állatorvosok tartalékos kiképzését, illetve továbbképzését ennek megfelelően kellene biztosítani.

9) Az országvédelemben az államigazgatási szolgálat polgári védelmi felkészítést is ennek érdekében kell folytatni.

10) Célszerű már békében jobban megismerni és ellenőrizni a néphadsereget ellátó élelmiszerüzemek, gyárak, stb. (vételező helyek) gyártási, tárolási, higiéniai viszonyait.

11) Az MN kiegészítő gazdaságaiban folyó állattartást, vágást és feldolgo-

zást is az általánosan érvényben levő rendeletek és utasításoknak megfelelően kell végezni.

12) E feladatokat a néphadseregben az államigazgatási Állategészségügyi és Élelmiszerhygiéniai Szolgálat a sajátos viszonyok figyelembevételével végzi.

13) E feladatok ellenőrzésébe, esetleg végrehajtásába célszerű lenne a csapatgyakorlatra vezényelt tartalékos állatorvosokat is bevonni.

14) A csapatgyakorlatra vezényelt tartalékos állatorvosok munkájának szabályozására szakmai segédletet kell összeállítani és kiadni.

15) Célszerű lenne a jelenlegi szervezést felülvizsgálni és a realitások és a szükségletek figyelembevételével szervezési módosítást végrehajtani.

16) Célszerű lenne egyeztetni és koordinálni az élelmiszertörvényből adódó feladatokat az MN KÖJÁL és az MN Élelmezési Szolgálat bevonásával és meghatározni az MN Egészségügyi Szolgálat szervezésében biztosított állatorvosok és állategészségügyi intézetek konkrét élelmezés-egészségügyi feladatait mind békében mind háborúban.

Összefoglalva: E dolgozat megírásánál az a cél vezérelt, hogy érzékeltesük az élelmiszertörvényben megfogalmazott társadalmi igényt e nagyon fontos és szerteágazó szakmai feladatokat végző államigazgatási szervekkel és intézményekkel szemben és gondolatokat ébresszünk a néphadseregben történő hasznosítására. A korszerű, minden szempontból kielégítő, aggály- és veszélymentes élelmezés a csapatok személyi állománya részére a harcbiztosítás elengedhetetlen feltétele. Ennek biztosítása érdekében a végrehajtásra való felkészülést a néphadsereg sajátosságait figyelembevéve az államigazgatási gyakorlatban kialakult rendszer szerint célszerű megszervezni és végezni.

1. számú melléklet

